

**T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĐI**

FOTOĞRAF VE GRAFİK

FOTOĞRAFTA KADRAJ

Ankara, 2012

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- PARA İLE SATILMAZ.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. KADRAJ	3
1.1. Tanımı	3
1.2. Önemi	4
1.3. Sanatta Kompozisyonun Anlamı	5
1.3.1. Kompozisyonda Farklı Anlayışlar	5
1.3.2. Günümüzde Yeni Yaklaşımlar	7
1.4. Fotoğrafta Kadraj	8
1.4.1. Kadraj	8
1.4.2. Önemi	8
1.4.3. Altın Kesim Kuralları	9
1.4.4. Açık Kompozisyon	10
1.4.5. Kapalı Kompozisyon	10
1.4.6. Karışık veya Biçimsel Kompozisyonlar	11
1.4.7. Kompozisyonun Duygusal Etkisi	12
1.5. Fotoğrafta Kadraj/Görüntü Düzenleme Yöntem ve Teknikleri	12
1.5.1. Görüntü Düzenlerken Dikkat Edilecek Noktalar	12
1.5.2. Fotoğrafın Kullanım Amacı	13
1.5.3. Görüntü Ayıklama	13
1.5.4. Alan Derinliği	14
1.5.5. Bakış Yönü	15
1.5.6. Fotoğraf Makinesi ve Objektif Özellikleri	15
1.5.7. Konu ve Mekân Özelliği	18
1.6. Çerçeve	19
1.6.1. Yatay Çerçeve	20
1.6.2. Dikey Çerçeve	21
1.6.3. Kare, Yuvarlak ve Oval Çerçeve	21
UYGULAMA FAALİYETİ	23
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	25
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	26
2. FOTOĞRAFTA UYGUN GÖRÜNTÜ SEÇİMİ	26
2.1. Fotoğrafta Görüntü Düzenlemede Biçimsel Öğelerin Kullanımı	26
2.1.1. Çizgiler	26
2.1.2. Biçimler	29
2.1.3. Harf, Figür vb. Tanıdık Biçimlerde Düzenleme	32
2.1.4. Diğer Biçimsel Öğeler	33
2.2. İçerik-İşsel Öğelerle Kompozisyon	35
2.2.1. Fotoğrafta İçerik Kavramı	35
2.2.2. İşsel Öğeler	35
2.2.3. Konunun Düzenlenmesi	37

2.2.4. Mesajın Düzenlemede Önemi	37
2.2.5. Görüntünün Gücü	38
2.2.6. Görüntülerle Farklı Anlam Yaratma	38
UYGULAMA FAAALİYETİ.....	42
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	44
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	45
3. FOTOĞRAFTA KADRAJ.....	45
3.1. Fotoğraf Baskısında Kadraj Yöntemleri.....	45
3.2. Fotoğraf Üzerinde Kadrajda Düzeltme Yöntemleri	49
3.3. Fotoğraf Sunumunda Kadraj	52
UYGULAMA FAALİYETİ.....	55
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	57
MODÜL DEĞERLENDİRME	58
CEVAP ANAHTARLARI	59
KAYNAKÇA	61

AÇIKLAMALAR

ALAN	Fotoğraf ve Grafik
DAL/MESLEK	Fotoğrafçı
MODÜLÜN ADI	Konuya Uygun Kadraj Yapmak
MODÜLÜN TANIMI	Fotoğrafta kadrajın ne olduğunu ve kadraj yapma konularını içeren öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Fotoğrafta Görüntü Düzenleme modülünü başarmış olmak
YETERLİK	Konunun özelliklerine uygun kadraj seçmek
MODÜLÜN AMACI	<p>Genel Amaç</p> <p>Uygun ortam sağlandığında kadraj yaparak fotoğrafta uygun görüntüyü hatasız seçebileceksiniz.</p> <p>Amaçlar</p> <ol style="list-style-type: none">1. Fotoğrafta kadrajın önemini ve kadraj/görüntü düzenleme yöntem ve tekniklerini doğru analiz edebileceksiniz.2. Fotoğrafta görüntü düzenlemede biçimsel öğeleri kullanarak uygun görüntü seçebileceksiniz.3. Fotoğraf baskısında, fotoğraf üzerinde ve fotoğraf sunumunda hatasız olarak kadraj düzeltebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	<p>Ortam: Fotoğraf stüdyoları, sınıf, işletme, kütüphane, ev vb.</p> <p>Donanım: Fotoğraf makineleri, objektifler, görsel ve basılı kaynaklar, konuyla ilgili örnek fotoğraflar vb.</p>
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	<p>Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz.</p> <p>Öğretmen modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma, eşleştirme vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.</p>

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Bilindiği gibi grafik sanatlarda yazı ve görüntü, bazen bir arada bazen ayrı ayrı kullanılır. Fotoğrafçılıkta ve grafik sanatlarda her görüntü, iletişim kurmak için kullanılan bir kadrajdır. Bu nedenle konuya uygun doğru kadrajın ne olduğunun bilinmesi önemlidir.

Aslında günlük yaşamda her gün ve her an kadraj yapıyorsunuz. Gün boyu okulda yaşadıklarınızı düşünün, eve gittiğinizde okulda neler olduğu sorulduğunda her şeyi anlatıyor musunuz? Yoksa sadece sizin için önemli olan ama aynı zamanda karşınızdaki kişinin de ilgisini çekeceğini düşündüğünüz olayları mı anlatıyorsunuz?

Günlük yaşamda bu yaptıklarınızın fotoğraftaki karşılığı kadrajdır. Kadraj; seçmek, ayıklamak, izleyecek olan için sade ama ilgi çekici bir anlatım dili kullanmaktır.

Hiçbir sanat disiplini fotoğraf çekmek kadar kolay değildir. İyi bir resim yapmak, heykel yontmak, şiir, hikâye ya da roman yazmak, sinema filmi çekmek vb. sanat disiplinlerinden her biri için en azından malzeme bilgisi, uzun bir zaman ve yetenek olması gerektiği düşünülür.

Oysa fotoğraf çekmek isteyen herkesin bir tek şeye ihtiyacı vardır o da “deklanşörün yerini bilmek”tir. Bu modül, fotoğraf çekmenin sadece deklanşöre basmak olduğunu sananlar için kadrajın ne olduğu, nasıl yapılacağı kadar fotoğraf ve fotoğrafçı hakkında şimdiye kadar sahip olunan tüm ön yargıları yıkmak için yazılmıştır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Fotoğrafta kadrajın önemini ve kadraj/görüntü düzenleme yöntem ve tekniklerini doğru analiz edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Basılı yayınlarda kullanılan veya çevrenizdeki insanların çektikleri fotoğrafları inceleyiniz.
- Beğendiğiniz ve beğenmediğiniz fotoğrafları gruplandırınız. Gruplandırduğunuz bu fotoğrafları kadrajın kelime anlamı ile karşılaştırarak sonuçlarını istediğiniz formatta doküman hazırlayarak ders ortamında arkadaşlarınızla ve öğretmeninizle paylaşınız.
- Fotoğraflar için İnternet ortamından, fotoğraf sergilerinden, sanatçı albümlerinden faydalanabilirsiniz, çevrenizdeki amatör ya da profesyonel kişilerin fotoğraflarını kaynak olarak kullanabilirsiniz.

1. KADRAJ

1.1. Tanımı

Kadrajın kelime anlamı çerçevelemek, sınırlamaktır.

Bu sade tanımdan yola çıkarak kadrajın, sınırları belirli bir alan içinde görülen ve gösterilen olduğu söylenebilir. Kişisel yaşamlardan yola çıkılırsa çocukluktan bugüne kadar akılda kalan ve hâlâ anlatmaya, göstermeye değer kaç yaşam görüntüsü / kadraj vardır. Kişisel ve doğal kadrajlar, yaşam içinde bilinçle bakılıp görülen ve biriktirilenlerdir.

Belleklere yerleşen ve unutulamayan anıların göz önünden gitmeyen görüntüleri günlük dilde “yaşamdan kareler” ifadesinde kendini bulur. Görsel bellekte kayıtlı olan anılar, “yaşamdan kareler” deyimini ile ifade edilirken aslında sözü edilen anıların her biri birer kadrajdır.

1.2. Önemi

Kadraj, kişisel görme biçimidir. Kadrajın önemi, ne görüldüğü kadar nasıl gösterilmek istendiğinden ileri gelir. Kadraj, yaşam içinde o ana kadar biriktirilen kültürel ve kişisel birikimlerdir. Farklı kaynaklar incelenip bakılıp görüldükçe ve görülenler üzerinde düşünüldükçe göz eğitimi geliştirilir. Böylece içinde bulunduğunuz yaşam sürecinde olup biten her şey daha farklı görülür ve değerlendirilir. Görmek, seçmektir. Aynı kadrajdan aynı yere bakan birçok kişi farklı şeyler görür. En basit örnekle birkaç arkadaşınızla birlikte resmini yapmak üzere bir manzara karşısında olduğunuzu varsayalım. Bir süre aynı manzaraya bakınız ve gözlerinizi manzaradan çektiikten sonra aklınızda kalanı resimleyiniz. Aynı manzara karşısında her arkadaşınızın çizdiği ya da anlattığı kendi kadrajıdır. Kadrajın önemi, baktığını görmek; gördüğünü kişisel farklılığını da katarak ilgi çekici biçimde ortaya koymaktır.

Fotoğraf 1.1: Pazarcı kadın

Fotoğraf 1.2: Pazarcı kadın

Birinci fotoğrafta birincil öge olan pazarcı kadın, içinde bulunduğu karmaşa içinde neredeyse kaybolmuş durumda. Ön sağ kenarda yer alan kesilmiş bisikletli figür, arka plandaki çöp kovası, yere dökülmüş çöpler ilginizi dağıtıyor. Aynı fotoğraftan elde ettiğiniz ikinci kadraj ile daha yalın ve sade bir seçimle birincil öge olan pazarcı kadın, gereksiz ayrıntılardan kurtarılıp kadrajdaki yerini alıyor.

1.3. Sanatta Kompozisyonun Anlamı

Fransızca kökenli bir kelime olan kompozisyonun kelime olarak anlamı yan yana koyma, düzen ve düzenlemedir. Bütüne ait ayrı ayrı parçaları, sınırları belirli olan yüzey içerisinde düzen ve bütünlük yaratarak yan yana koymaktır.

Sanattaki en temel öge kompozisyonudur. Sanatta kompozisyon, bilinçle ve sanatın yasalarıyla yapılmalıdır. Her kompozisyonda farklı elemanların uyumlu bir arada kullanılmasıyla yeni bir düzen oluşur-oluşturulur.

Sanatçı her kompozisyonda yeni bir evren kurar. Sanatçı bütün bunları yaparken kendi üslubunu da işin içine katarsa kompozisyon daha değerli olur. Her sanatçı kompozisyonu kendi istediği gibi kurar. Bunu yaparken düşünce düzeyini, sanatsal ve entelektüel birikimini, evreni nasıl algıladığını da yansıtmış olur.

1.3.1. Kompozisyonda Farklı Anlayışlar

Sanatta farklı kompozisyon anlayışları, sanatçının ne anlatmak ve nasıl anlatmak istediği ile olduğu kadar sanatçının dünya görüşü, sanat anlayışı ve eseriyle nasıl bir etki yapmak istediğiyle de ilişkilidir. Sanatçı aslında kompozisyonda doğanın içinde var olan geometriyi kullanılır. Kompozisyonda amaç, izleyicisini etkilemek ve kompozisyonun kolay izlenmesini sağlamaktır.

Örnek vermek gerekirse Barok resimde açık ve diagonal kompozisyon kullanılırken Rönesans resminde izleyicinin dikkatini çekmek için kapalı ve piramidal kompozisyon kullanılmıştır.

Resim 1.1: Raffaello/ Çayırdaki Meryem İçin Eski

Kapalı kompozisyon kullanan Rönesans sanatında resimde gösterilen her şey yüzeyin sınırları içinde kalır, yardımcı öğeler ana ögenin etrafında yerini alırken ana öge ile yarışmaz.

Barok sanatta ise diyagonal ve açık kompozisyon ile resim, doğanın içinden alınan bir kesittir. Doğal gerçeklik, yüzeyin sınırları dışında devam ediyor duygusu uyandırılır. Gerçekliğin tüm öğelerinin resim yüzeyi içinde yer alması gerekmez.

Resim 1.2: Caravaggio/ Suya Bakan Narsis

İzlenimci sanat akımındaki ressamlar ise o güne kadar gelen kompozisyon anlayışlarını alt üst etmişlerdir. Atölye ortamından dışarı gün ışığına çıkan sanatçı yeni bir görme biçimiyle yeni kompozisyonun kurallarını da koymuştur. Artık resmin en önemli noktası merkezden yüzeyin kenarlarına itilmiş ya da çekilmiştir. Bu yeni kompozisyon anlayışında ilgi merkezi yüzeyin tamamına yayılmıştır.

Resim 1.3: Renoir/ Folies Bergere Bari

Kompozisyondaki tüm farklı anlayışlar sanatçının sanat anlayışı, evreni nasıl algıladığı ve dünyaya bakış açısını nasıl ifade etmek istediği ile ilgili arayışlardır.

1.3.2. Günümüzde Yeni Yaklaşımlar

Rönesans'ta sanatçılar, konunun en önemli elemanlarını resmin merkezindeki üçgenin içine yerleştirdiler. Sanatçılar resimlerini dönemin yeni matematik ve geometri bilgileri üzerine kurdular ve bu bilgileri resim yüzeyine taşıdılar. Kompozisyonun geometrik yapısı zaman zaman resmin konusu ile aynı öneme sahip olmuştur.

19. yüzyılda bilimsel, toplumsal değişimler sonunda sanatçının kompozisyon anlayışı da değişti. Sanatçılar görüntünün en önemli elemanlarını yüzeyin her tarafına dağıttılar.

Yeni kompozisyon anlayışında ışık, olması gerektiği gibi değil de gerçekte olduğu gibi kullanılırken o güne kadar kullanılan bilimsel perspektif anlayışı da terk edilerek derinlik etkisi ortadan kaldırıldı. Aynı anda birden fazla ve birbirinden farklı bakış açıları, bakış yükseklikleri kullanıldı. Resimde konu resmin tamamına dağıldı. Hatta yüzeyin dışına çıktı. Figürler bölündü. Yüzey dışında kalan resim, izleyicinin hayal gücüne bırakıldı. Nesnelerin kontur çizgileri keskin çizgiler olmaktan çıktı.

Resmin gerçekliği kopya etmesinden vazgeçildi, resmin sadece yüzey-yüzey sanatı olduğu ortaya konuldu.

Yapısal özelliklerini resimden alan fotoğraf da aynı yolu izledi. Bazı fotoğraf sanatçıları kapalı, diğerleri açık kompozisyonu tercih ederken bütün bunlara karşı olarak diğer bir grup ise klasik kompozisyon anlayışlarını terk ederek yeni kompozisyon anlayışı içinde kendilerini ifade ettiler.

1.4. Fotoğrafta Kadraj

1.4.1. Kadraj

İngilizce karşılığı “frame” olan kadraj dilimizde “çerçeve” anlamında kullanılır. Kadraj, çerçeve içinde ilgi çekici düzen sağlamaktır.

Fotoğraf makinesinden görünen her görüntü kadrajdır. Bu nedenle sanatçı her zaman görüntü seçimi konusunda özgür olamayabilir. Görüntünün seçilmesi, ayıklanması, yalın ama ilgi çekici hâle getirilmesi gerekir.

Fotoğraf 1.3: Yanlış kadrajlı fotoğraf

Fotoğraf 1.4: Doğru kadrajlı fotoğraf

Fotoğraf, fotoğrafçının varlığını hissettirmelidir. Fotoğrafçı her gördüğünü çekmez aksine; gördüklerini ayıklar, seçer.

1.4.2. Önemi

Görüntünün izlenmeye değer olabilmesi için nesnel gerçeklik, kadraj içinde sanatsal gerçekliğe dönüştürülmelidir. Kadrajda ne görüldüğü ve gösterildiği kadar nasıl gösterildiği de önemlidir. Ressam, resim yaparken her zaman almak istediği şeyleri seçer, alır ve yüzey üzerinde istediği yere koyar. Ancak fotoğrafçı için durum böyle değildir.

Fotoğrafçı vizörden her baktığında karşısında bir görüntü vardır. İşin kötüsü istemediği bir objeyi her zaman kadrajdan çıkartamayabilir. Bu durumda önce istediği konuyu seçmelidir. Kadrajı yatay mı dikey olarak mı kullanacağına karar verdikten sonra

görüntüyü gereksiz detaylardan ayıklayabilmek ve etkiyi güçlendirmek için uygun olan bakış mesafesi, bakış açısı ve bakış yüksekliğini kullanması gerekir. Bütün bunları yaparken de fotoğraf için doğru zamanı seçmelidir.

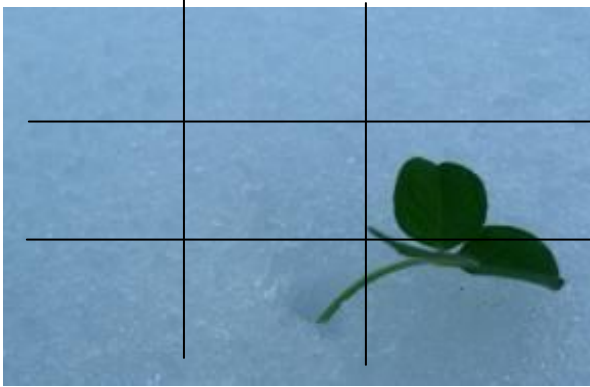
Fotoğrafçı kadrajı ile aslında edebiyatçının romanında, şairin şiirinde anlattığını bize anlatır. Kadraj, öznel bir seçimle görenin ilginç bulacağı ve şimdiye kadar gösterilenlerden başka bir şey göstermelidir. Bunun için de fotoğrafçının güçlü bir kompozisyon bilgisine sahip olması gerekir.

Yukarıda sözü edilen davranışa dönüşen bilgi ve deneyimlerden sonra hiç kimse, fotoğraf makinesi olan herkesin iyi fotoğraf çekebileceğini ileri süremez. Fotoğrafçının fotoğraf makinesi olan birçok kişiden farkı da buradadır.

1.4.3. Altın Kesim Kuralları

Antik Yunan'da birçok insanın en beğendiği formların nedenlerinin araştırılmasıyla ortaya çıkan bir bilgidir. Bu bilgi temel alınarak yüzey, iki yatay ve iki dikey çizgi ile üç eşit parçaya bölünür. İyi bir kompozisyon için yatay ve dikey çizgilerin kesiştiği noktalardan her biri, kompozisyondaki önemi nedeniyle altın noktalar olarak adlandırılır.

Bu dört nokta, ilgi merkezlerinin konumunu gösterir. Fotoğraf ile yaratılmak istenilen etkiye göre ana ve yardımcı öğeler bu noktalar üzerine yerleştirilir. Bu basit kuralın uygulanabilmesi için hangi öğenin nereye yerleştirileceği önemlidir. Ancak gene de bu kurala uygun davranan herkesin iyi fotoğraf çekeceğini söylemek doğru değildir. Nedenler iyice kavrandıktan sonra, bu kurallar ihlal edilerek de iyi fotoğraflar çekilmesi mümkündür.

Fotoğraf 1.5: Fotoğrafta altın kesim

Fotoğraf 1.6: Altın kesim örneği

1.4.4. Açık Kompozisyon

Görüntüyü oluşturan öğeler kesilerek kadraj dışında da devam ettiği izlenimi verilir. İzleyenin düş gücüne bırakılan görüntünün karenin dışında da devam ettiği duygusu uyandırılır.

Fotoğraf 1.7: Açık kompozisyon

Fotoğraf 1.8: Açık kompozisyon

Unutmayın ki yaşamdan alınan her detay, açık kompozisyon için iyi bir örnek olmayabilir.

1.4.5. Kapalı Kompozisyon

Ana konu ve görüntü öğeleri yüzeyin merkezine yerleştirilir. Her şey yüzey içinde başlar ve biter. Her şey kesintisiz ve tamamen izleyiciye gösterilir.

Fotoğraf 1.9: Kapalı kompozisyon

Fotoğraf 1.10: Kapalı kompozisyon

Fotoğraf 1.11: Cartier-BressonHenri

1.4.6. Karışık veya Biçimsel Kompozisyonlar

Fotoğrafçının yaratmak istediği etki, dünya görüşüne ve sanat anlayışına göre ilgi merkezi birden fazla noktada yer alabilir. Bu ilgi noktaları arasında hiyerarşik bir düzen de olmayabilir. Fotoğrafçı, fotoğrafında var olan gizli düzenle düzensizlik yaratabilir. Bu

durumda fotoğrafçının farklı bir şey söylemek istediği düşünölmelidir. Anlatmak istediğine kulak verilmeli, söylediği anlaşölmaya çalışölmalıdır.

1.4.7. Kompozisyonun Duygusal Etkisi

Kompozisyonda kullanılan her görüntü ögesinin ve kullanılış biçiminin ayrı bir duygusal etkisi vardır. Kompozisyonda kurulan simetrik denge genellikle durgunluk hissi vererek sıkıcı etki yapar, asimetrik düzenlemeler ise izleyicide dinamik etki uyandırır.

Görüntüde süre giden ritim, gözü rahatlatırken bozulan ritim rahatsız eder. Kullanılan öğelerin dikey konumları dinamik, yatay konumları ise statik etki yaparken birbirinden farklı konumlara yerleştirilen birden fazla eleman ise gözü yorar ve tedirgin eder.

Görüntü öğelerinin tümü ya da çoğu bir noktada kullanılırsa denge duygusu zayıflar. Kontrast renkler dikkat çekerken algıyı da kolaylaştırır.

1.5. Fotoğrafta Kadraj/Görüntü Düzenleme Yöntem ve Teknikleri

1.5.1. Görüntü Düzenlerken Dikkat Edilecek Noktalar

➤ Konu

“Hiçbir sanat yapıtı yoktur ki belirli bir konusu ve bu konuda açığa çıkan bir teması olmasın.” (M. Kagan) sözü ile başlamak fotoğrafta konunun önemini anlatmada yeterli olur. Sanatta konu, sanatçının üzerinde düşündüğü, yoğunlaştığı, yorumladığı, çevresi ile ilişkilendirildiği her şeydir. Sanatçı konuyu tüm birikimi ve deneyimleri ile yorumlar ve istediği biçimde ifade eder. Sanat konu üzerine kurulur. Anlatılmak istenenler konu üzerinden ifade edilir. Bu nedenle aynı konuyu her fotoğrafçı farklı biçimde yorumlar.

Yaşam içinde karşılaştığınız birçok şey konu olabilir. Önemli olan ne anlatılmak istenildiğine karar verilmesidir. Bazen konu sadece bir araçtır (Yönetmen Jacques Cluzaud’un “Kuşlar Kanatlı Uygurlık” sinema filminde olduğu gibi). Sanatta en çok kullanılan konulardan bazıları din, porte, çocuk, mimari, doğa, nü vb. olabilir.

➤ Işık

Işıktaki fiziksel özelliklerin tümü değil, sadece fotoğrafın estetik değeri üzerindeki etkisi ele alınır. Çünkü fotoğrafta önemli olan yaratılmak istenen atmosfere uygun ışığı seçebilmektir. Işık, fotoğrafçının fotoğrafta yaratmak istediği atmosfer için en güçlü yardımcıdır. Fotoğrafın ışığına hâkim olabilmek için deneyim gerekir. Fotoğraf çektikçe ışığın konuyu nasıl etkilediği görülür. Fotoğrafta ışık, konu kadar önemlidir.

1.5.2. Fotoğrafın Kullanım Amacı

Fotoğraf anı kaydeder, belgeler. Bir daha görülemeyecek olanı görür, gösterir, saklar. İzleyenle iletişim kurar, görüntüyle o anın en doğru bilgisini verir.

Fotoğraf, haber vermek için kullanılır. Haberin gerçek ve doğru olduğunu kanıtlar, haberin gücünü artırır. İnanırcılığı yüksek bilgi kaynağıdır. Bilgiyi kitlelere ulaştırır. Dili evrenseldir. O anın görüntüsünü farklı açılardan, farklı yükseklikten, farklı uzaklıklardan gösterebilir. Hareket hâlindeki nesnenin gözle görülemeyen görüntülerini yakalar, ortaya koyar. Bilimsel ve teknolojik gelişmelere yardımcı olur. En acımasız ve çirkin yönlerini gösterdiği fotoğraflarıyla savaşa karşı tepkileri artırır, askeri amaçlarla kullanılır.

Fotoğraf 1.25: Farklı bir an'ı gösteren bir fotoğraf

1.5.3. Görüntü Ayıklama

Fotoğrafçı, öncelikle anlatmak istediği konuya uygun elemanları seçer. Görüntünün bütünlüğünü bozan, konuyla ilgisi olmayan öğeleri ayıklar, dışarıda bırakır. İfadeyi güçlendirecek öğeleri seçer, alır. Arka planda yer alacak görüntülerin seçimi de önemlidir. Arka planda yer alan hiçbir öğe, ön planda yer alan öğelerle yarışmamalıdır. Adından da anlaşıldığı gibi öndeki öğeleri belirginleştirmek için arkadadır. Görüntüde ön planda yer alacak öğelerin konuya uygun olarak seçilmesi fotoğrafı anlaşılır kılar. Ana öğenin yüzey üzerindeki konumu, kapladığı alan, konuyla ve anlatılmak istenen ile ilgisi önemlidir.

Gerekliyse gösterilecek ya da hissettirilecek mekân seçimi de önemlidir. Mekân etkiyi güçlendirecek kadar kullanılmalıdır. Konuya en uygun ışık ve zamanın seçimi de önemlidir.

Fotoğraf 1.26: Ayıklanmamış fotoğraf

Fotoğraf 1.27: Ayıklanmış fotoğraf

Görüntünün etkisine hizmet etmeyen öğeler dışarıda bırakıldığında kolay algılanan, sade ve yalın fotoğraf elde etmek zor görünmüyor.

1.5.4. Alan Derinliği

Üzerinde odaklanılan cismin ön ve arkasında oluşan netlik mesafesidir.

Fotoğraf 1.28: Görüntü örneği

Fotoğraf 1.29: Görüntü örneği

Birinci fotoğrafta alan derinliği, birincil öge olan boncuklara vurgu yaparken arka plandan koparılarak etki güçlendirilmiştir. İkinci fotoğrafta ise kedi figürü, içinde bulunduğu mekân bilgisi de verilerek alan derinliği sağlanmıştır.

1.5.5. Bakış Yönü

Bakış yönünü, konuda neye dikkat çekmek isterseniz, nasıl bir etki yaratmak isterseniz ona göre belirlersiniz. Farklı bakış yönü konuya duygu katar, etkiyi güçlendirir ya da aynı konuda çekilmiş yüzlerce fotoğraftan farklı bir şey gösterir. Gözün görmeye alışkın olduğunun dışındaki bakış yönü, fotoğrafın etkisini artırır.

Fotoğraf 1.31: Bakış açısının etkisi **Fotoğraf 1.32: Alışılmadık bakış yönü**

Birinci fotoğraf karşıdan ya da yandan çekilmiş olsaydı “resim mi çizildiği yazı mı yazıldığı” belli olmayacaktı. İkinci fotoğrafı çekici kılan tek şey, figüre alışılmadık bakış yönü kullanılmış olmasıdır.

1.5.6. Fotoğraf Makinesi ve Objektif Özellikleri

Fotoğraf makinelerini farklı özelliklerine göre sınıflandırmak mümkündür.

- **Büyükliklerine (kullandıkları film boyutlarına) göre sınıflandırma**
 - **Kompakt makineler:** Hiçbir ayar gerektirmez, çoğunlukla flaşları vardır. Böylece iç mekânlarda da rahatlıkla kullanılır.
 - **Tek objektifli reflex makineler (SLR-single lens reflex):** Objektifleri değiştirilebildiğinden geniş mekânların ve uzaktaki nesnelerin fotoğrafları çekilebilir. Paralaks hatası vermez.

- **Ayrı bakaçlı makineler:** Vizör ve objektif konuyu ayrı açılardan gördüğünden gözün gördüğü ile film üzerine düşen görüntü farklıdır. Paralaks hatası verir.
- **Orta formatlı makineler:** Stüdyo ve reklam fotoğrafları için kullanılır. Film şase hâlinde kullanıldığından renkli, siyah beyaz negatif, polaroid film kullanılabilir. Film şasesi yerine sensör (dijital back) takılarak dijital makine gibi kullanılabilir.
- **Büyük formatlı makineler:** Objektifleri ve film şaseleri değiştirilebilir. Bu nedenle film şasesi yerine sensör (dijital back) takılarak dijital makine gibi kullanılabilir. Körüklü makinelerdir. Kadraj ve netleme film düzlemindeki buzlu cam üzerinden yapılır. Fotoğrafçı konuyu vizörden takip edemez.
- **Sayısal (dijital) fotoğraf makineleri:** Görüntüleri kaydetmek için fotoğraf filmi yerine sensör kullanılır. Görüntüler hafıza kartlarına aktarılır. Çekim yapıldıktan sonra görüntüleri LCD monitörden izlemek mümkündür. Fotoğrafın çözünürlüğü düştükçe daha fazla çekim yapmak mümkündür. Görüntüler CD ve DVD'lerde saklanabilir. Fotoğraf kâğıdı üzerine çıktı alınabilir.

➤ **Objektiflerin sınıflandırılması**

- **Normal objektifler:** Görüş açısı insan gözüne yakın olan objektiflerdir. Görüş açısı 45–55 derecedir. Görüntü karesinin köşegen uzunluğu yaklaşık olarak odak uzunluğunu verir. En sık kullanılan objektiftir.

Fotoğraf 1.33: Normal objektifle yapılmış kadraj

- **Geniş açılı objektifler:** Görüş açısı normal objektiflerden fazladır. 60 derece veya daha büyük bir görüş açısında görüntü verir. Yakın planda bulunan objeleri abartarak büyük, uzak plandaki objeleri ise küçük

gösterir. İç mekân ve mimari çekimlerde kullanmak için daha uygundur. Daha fazla görüntüyü kadrāja sığdırır.

Fotoğraf 1.34: Geniş açılı objektifle yapılmış kadrāj

- **Tele objektifler:** Odak uzunlukları (objektif ile film düzlemi arasındaki mesafe) arttıkça görüş açıları daralır; ama uzaktaki konuyu yakından görüyormuşsunuz gibi görüntüler. Fazla yaklaşılamayan konuların çekiminde tercih edilir. Alan derinliği sınırlıdır. Bu nedenle konuyu gereksiz detaylardan arındırır. Net görüntü elde edebilmek için sehpa kullanmak gerekir.

Fotoğraf 1.35: Tele objektifle yapılmış kadrāj

- **Değişken odaklı (zoom) objektifler:** Objektif üzerinde bulunan bir halka çevrilebilir veya ileri geri hareket ettirilebilir. Kadrājlamada kolaylık sağlar, objektif değiştirme sıkıntısını ortadan kaldırır.

Fotoğraf 1.36: Değişken objektifle yapılmış kadrâjlar

- **Balıkgözü objektifler:** 120 dereceden daha geniş objektiflerdir. Görüntüdeki dikey ve yatay çizgiler aşırı deformasyona uğrar, düz çizgiler birer eğri şeklinde görülür.

1.5.7. Konu ve Mekân Özelliği

Görüntünün konusu bazen sadece mekân olabilirken bazen de sadece yardımcı öge olarak görüntüde yerini alır. Fotoğrafta mekân, konuya anlam açısından destek verecekse diğer öğelerle birlik ve bütünlük duygusu oluşturacaksa yer almalıdır. Fotoğrafta konu ile mekân arasında bağ kurmak etkiyi güçlendirebilir. Mekânın gösterilmediği hatta yok edildiği durumlarda da fotoğrafçı özel bir şey söylemek istiyordur. Resim sanatı perspektif ile uzun süre ilgilenmiş, gerçeklik duygusunu mekânın perspektifi ile güçlendirmiştir. Fotoğrafta mekân duygusu, sanatçının istediği kadar ve amacına hizmet edeceği kadar sunulur.

Mekân bazen konunun analiz edilmesinde bize yardımcı olurken görüntünün ifade edilmesinde de konu kadar önemlidir. Konu içinde yerini alan mekân, bazen ışık altında ve apaçık gösterilirken bazen de karanlıklar içinde bırakılır, saklanır. Mekân ile bağı kurulamayan konu şaşırtır, düşündürür, doğru kullanılırsa etkiyi artırabilir. Soyut fotoğrafta mekân yoktur.

Fotoğraf 1.38: Mekânın önemli olmadığı bir fotoğraf

Ancak bazı konularda mekâna dair bir bilginin olmayışı etkiyi ve anlamı güçlendirebilir.

1.6. Çerçeve

Seçilen görüntüyü gereksiz ayrıntılardan kurtarır. Konunun ve içinde yer alan görüntü elemanlarının konumları da çerçevenin konumunu belirler. Çerçevenin konumu, konuya ve konuda vurgulanmak istenen amaca göre de seçilir.

Deneyimli fotoğrafçı, görüntüde yer alan öğelere ve o öğelerin konu içindeki konumlarına göre çerçevenin nasıl kullanılması gerektiğini bilir.

Fotoğraf 1. 39: Dikey çerçeve

Fotoğraf 1.40: Yatay çerçeve

1.6.1. Yatay Çerçeve

Seçilen görüntünün içinde yer alan objelerin boyutları ve konumları yatay ise o görüntü için yatay çerçeve seçilir. Ancak özel durumlarda yani fotoğrafçının anlama katkısı yapacağını düşündüğü durumlarda tam tersi uygulanabilir.

Fotoğraf 1.41: Yatay çerçeve

İlk fotoğrafta bütünü görülen, objelerin konumları ve kompozisyonda kurulan düzene göre yatay kullanılan çerçevede her şey dengeli bir bütünlük oluşturuyor.

Fotoğraf 1.42: Dikey çerçeve

Fotoğraf 1.43: Dikey çerçeve

Fotoğraf 1.44: Dikey çerçeve

Aynı fotoğraftan alınan dikey çerçevelerin hiçbirinde aynı denge sağlanamıyor. Görüntüde daima bir eksiklik oluşuyor. Konuya uygun olmayan dikey çerçevenin etkiyi azalttığı ve bütünlüğü bozduğu görülüyor.

1.6.2. Dikey Çerçeve

Seçilen görüntünün içinde yer alan objelerin boyutları ve konumları dikeyse o görüntü için dikey çerçeve seçilir. Yatay görmeye yatkın olan insan gözü dikey kadraj ile daha çok ilgilenir.

Fotoğraf 1.45: Dikey çerçeve

Fotoğraf 1.46: Yatay çerçeve

Mimari yapının yer düzlemine olan konumu ve boyutları dikey kadraja uygun olduğunda yarattığı olumlu etki ile yatay konumda çekildiğinde yarattığı olumsuz etki gözle görülür biçimdedir.

1.6.3. Kare, Yuvarlak ve Oval Çerçeve

Kare çerçeveyi, fotoğraf makinesinin kullandığı film formatı belirler. Kare görüntü, roll filmlerden elde edilir. “**Fotoğraf karesi**” sözü de bu filmlerin kullanıldığı dönemden kalmıştır.

Fotoğraf 1.47: Kare çerçeveleme

Yuvarlak ve oval çerçeve çok nadir olarak kullanılır. Fotoğrafın çekilmesinden sonra oluşturulur. Çerçevelemede, gözün görme yasasına uygunluğu ve fotoğraf makinelerinin yapısı gereği daha çok kare ve dikdörtgen form kullanılmaktadır.

Fotoğraf 1.48: Yuvarlak çerçeveleme

Fotoğraf 1.49: Oval çerçeveleme

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarını gerçekleştirerek kadraj çalışmasını yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Konuyu en iyi anlatacak açıyı belirleyiniz	➤ Hangi konuya ilgi duyduğunuzu belirleyiniz.
➤ Vizörden/ekrandan konuya bakarak dik/yatay kadrajı belirleyiniz.	➤ Aynı konuda çalışan fotoğraf sanatçılarının fotoğraflarını inceleyiniz.
➤ Çekilecek konunun ana ögesini konunun diğer nesnelere ile ilişkisini belirleyiniz.	➤ Sanatçı fotoğrafları için İnternet ortamında, kütüphanelerde veya fotoğraf derneklerinde araştırma yapabilirsiniz
➤ Konuyu çerçeveye yerleştiriniz.	➤ Konuya uygun kadrajın nasıl belirlendiğine dikkat ediniz.
	➤ Yatay ve dikey kadrajların ne zaman tercih edildiğine dikkat ediniz.
	➤ Konuda yer alacak birincil ve ikincil öğelerin nasıl konumlandırıldığına dikkat ediniz.
	➤ Elde ettiğiniz sonuçları arkadaşlarınızın çalışmaları ile birlikte değerlendiriniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Konuyu en iyi anlatacak açıyı belirlediniz mi?		
2. Vizörden/ekrandan konuya bakarak dik\yatay kadrajı belirlediniz mi?		
3. Çekilecek konunun ana ögesini, konunun diğer nesnelere ile ilişkisini belirlediniz mi?		
4. Konuyu çerçeveye yerleştirdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Kadrajın kelime anlamı çerçevelemek, sınırlamaktır.
2. () Fransızca kökenli bir kelime olan kompozisyonun kelime olarak anlamı “yan yana koyma, düzen ve düzenleme”dir.
3. () Barok resimde kapalı ve diagonal kompozisyon kullanılırken Rönesans resminde izleyicinin dikkatini çekmek için açık ve piramidal kompozisyon kullanılmıştır.
4. () Kapalı kompozisyonda her şey yüzey içinde başlar ve biter.
5. () Görüntüyü oluşturan öğeler kesilerek kadraj dışında da devam ettiği izlenimi açık kompozisyonda verilir.
6. () Pozometreler ışığı süzmeye yarar.
7. () Obje makineden uzaklaştıkça alan derinliği azalır.
8. () Dijital fotoğraf makinelerinde görüntüleri kaydetmek için fotoğraf filmi yerine CD kullanılır.
9. () Geniş açılı objektiflerde görüntüdeki dikey ve yatay çizgiler aşırı deformasyona uğrar.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Fotoğrafta görüntü düzenlemede biçimsel öğeleri kullanarak uygun görüntü seçebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Fotoğraf sanatçılarının çektikleri fotoğrafları araştırınız. Fotoğrafların içeriği ile kullanılan biçim öğelerinin düzen ve uyumunu inceleyiniz. Fotoğrafın birincil ve ikincil öğelerinin yüzey üzerindeki konumlarına ve konuya uygunluğuna dikkat ediniz.
- Fotoğraflarda ne zaman yatay, ne zaman dikey kadraj kullandığını, neyi ve neleri göstermeye değer bulduğunu inceleyiniz.
- Araştırmanızı ders ortamında arkadaşlarınız ve öğretmeninizle paylaşınız.

2. FOTOĞRAFTA UYGUN GÖRÜNTÜ SEÇİMİ

2.1. Fotoğrafta Görüntü Düzenlemede Biçimsel Öğelerin Kullanımı

2.1.1. Çizgiler

Doğada çizgi yoktur. Çizgiyi insan gözü yaratır. Görsel ifadede çizgiler, farklı değerler ve biçimler ifade eder. Fotoğrafta çizgiler kadar zaman zaman çizgi formatında değerlendirilebilen öğeler vardır. Görüntünün analizi yapılırken kadraj içinde yer alan ayakta duran bir figür dinamizmin ifadesi olan kalın dikey çizgi olarak kıvrılarak uzayıp giden ince bir yol eğik ince çizgi, yer düzlemine paralel konumdaki bir nesne durağan bir çizgi, bazen de yüzeyin bir alt köşesinden karşı üst kenara doğru ilerleyen art arda sıralanmış çıplak yapraksız ağaçlar diagonal çizgiler olarak ifadelerini bulur.

- **Düz çizgiler**

Aşağı doğru inen düz çizgiler ölümü, yukarı doğru çıkan düz çizgiler hayatiyet ve canlılığı, yatay olarak uzanan düz çizgiler ise bitkinlik, durgunluk ve hareketsizliği ifade eder. Örneğin, günlük yaşamda suyu verilmeyen bitkinin yaprakları aşağı doğru sarkıtığında çiçeğin öleceği düşünülür, suyu verildikten sonra yapraklarının canlanıp güçlenmesi ve yukarı doğru çıkmasıyla da canlandığı düşünülür. Görüntü elemanlarının yorumu konusunda söylenen her ifadenin anlamını günlük yaşam bilgileriyle biz söyleriz. Görüntüye bu anlamları yükleyen insandır.

Fotoğraf 2.1: Dikey çizgiler

Fotoğraf 2.2: Yatay çizgiler

Birinci fotoğrafta yer düzleminde gökyüzüne doğru dik bir çizgi gibi konumlanan görüntü öğeleri (gül) dinamizm, canlılık ve hayatiyet duygusu uyandırıyor. İkinci fotoğrafta renkli yüzey üzerinde dikey konumdaki yazılara rağmen yatay çizgilerin durgunluk ve hareketsizlik duygusu uyandırdığı apaçık sergilenmektedir.

➤ **Eğri, yumuşak çizgiler**

Eğri çizgilerin eğrilikleri artıkça güçlü dinamik ve canlı, eğimleri azaldıkça da durağan etki yaptıkları ifade edilir.

Fotoğraf 2.3: Canlı dinamik etki

Fotoğraf 2.3, soldan sağa doğru eğri çizgiler olarak uzanan ağaç dalları, üzerlerinde siyah noktalar olarak konumlanan kuşlarla canlı dinamik etki uyandırıyor.

Fotoğraf 2.4: Durağan etki

Fotoğraf 2.4, ince ve eğik çizgiler olarak yer alan otların, aralarından dikey çizgiler gibi gökyüzüne uzanan diğer bitkilerin yanında daha durağan etki uyandırdığı apaçık görülmektedir

➤ **Kalın ve ince çizgiler**

Kalın çizgiler, kaba ve kütleli etki verirken yakınlık duygusu uyandırır. İnce çizgiler ise narinliği, zarafeti, hafifliği ifade eder.

Fotoğraf 2.5: Kaba ve kalın çizgilerin hakim olduğu bir fotoğraf

Çizgilerin farklı kullanımları, farklı kalınlıkta ve farklı yönde kullanılan çizgiler, canlı ve değişkenlik ve dinamizm yaratır. Tekdüzelik olmaz.

➤ **Tekrar**

Yüzey üzerinde tekrar eden çizgiler ritim duygusu uyandırır, çabuk algılanır, bütünlük etkisi verir. Fotoğraf üzerinde ilgiyi istenilen yere çeker. Çizgilerin tekrarı diagonal yönde ise dikkat çeker, heyecan yaratır.

➤ **Karışık vb.**

Yüzey üzerinde farklı yönlerde ve konumlardaki çizgiler karmaşa ve huzursuzluk yaratırken canlandırır, uyarır, hareketlendirir.

Fotoğraf 2.6: Karışık çizgiler

2.1.2. Biçimler

Giulio Mongeri (mimar); "**Biçim bir nesnenin dış sınırlarıdır.**" der.

Biçim canlı, değişken ve geçicidir. Örneğin, bardak kırıldığında biçimi değişir, ağaç dalı kesildiğinde biçimini kaybeder, çiçek büyüdükçe biçimi değişir. Doğada var olan her cismin geometrik bir formu vardır. Geometrik şekiller, fotoğrafta görüntü üzerinde önemli bir yer tutar. Geometri varlıkları algılamada bize kolaylık sağlar. Desen dersinde yüzeyi doğru kullanmak ve varlıkların biçimini doğru çizebilmek için onları önce geometrik birer form olarak algılarız. Çizimin ilk aşamasında her varlığı benzediğiniz geometrik formlar olarak algılamak işinizi kolaylaştırır.

➤ **Köşeli, sert biçimler**

- **Üçgen:** Bazen zıtlık ve yön gösterirken ikizkenar üçgen sağlamlık, tepesi üstünde (köşesi üzerinde) duran üçgen dengesiz durum bildirir.
- **Kare:** Huzur, rahatlık güven duygusu verirken bakışı kendine çeker. Aynı zamanda görsel sadeliği sağlar.
- **Dikdörtgen:** Dikey dikdörtgen dinamik, yatay dikdörtgen ise daha statik etki uyandırır. En çok kullanılan form olarak süreklilik, durağanlık ancak güven duygusu da uyandırır.

➤ **Yuvarlak biçimler**

Yumuşaklık ve güven duygusu verir.

- **Daire:** Düzgün, devamlı hareket, ilginin devamı, düzen, resmiyet, bütünlük, önem ifade ederken bakışı kendi üzerine çeker. Sonsuzluk sembolüdür.
- **Elips:** Süreklilik, incelik, yumuşaklık duygusu verir.

Fotoğraf 2.7: Daire biçim

Fotoğraf 2.8: Kare biçim

Fotoğraf 2.9: Üçgen biçim

- **Biçimlerin büyük küçük dengesi:** İyi bir fotoğraf çekebilmek için gerekli şartlardan en önemlisi görüntüde yer alan öğelerin dengeli yerleşimidir. İnsan, yaşamında önemli yeri olan denge duygusunu fotoğrafta da görmek ister. Denge duygusu, karşılığını bulamadığında nedenini ifade edemese bile fotoğrafı ve sunduğu görüntüyü beğenmez. Bildiğiniz gibi iki tür denge vardır. Birincisi simetrik denge, diğeri ise asimetrik dentedir. Yüzey üzerinde iki tarafta aynı büyüklükte form kullanılarak simetrik denge sağlanır; ancak görüntü çekici olmaz. Çünkü simetri kolay kurulur, kesinlik ve kararlılık yanında sıkıcı etki yapar. Geleneksel süsleme sanatlarında kullanılan simetriyi günümüzün modern sanatı kolay bulur ve sevmez. Sanatta asimetrik denge tercih edilir. Çünkü asimetrik dengeyi sağlamak zordur. Ancak doğru kurulan asimetrik denge ilgi çekicidir. Büyük ve küçük dengesinde biçimler renk, kütle, açık – koyu değerleri ile sağlanır.
- **Renk dengesinde,** genellikle dikdörtgen formdaki yüzey içerisinde sıcak renk, soğuk renk ile siyah, beyaz renk ile dengelenir.

Fotoğraf 2.10: Renk dengesi

- **Kütle dengesinde**, büyüklüklerin eşit olması gerekmez. Büyük kütle, karşısına yerleştirilen küçük kütleler ile dengelenir. Yatay konumda olabileceği gibi dikey konumda da sağlanabilir.

Fotoğraf 2.13: Kütle dengesi

- **Açık-koyu dengesinde**, merkeze yakın konumdaki büyük açık leke, merkezden uzak daha küçük koyu leke ile dengelenir.

Fotoğraf 2.15: Açık-koyu renk dengesi

- **Biçimlerin düzenlenmesi:** Fotoğrafta kullanılan görsel öğeler birbirine ait olmalıdır. Öğelerin birbirine ait olması beraberinde görüntünün bütününde uygunluğu getirir. Kompozisyon, biçimler arasında kurulan bütünlük ile daha kolay algılanır. Biçimler arasındaki ilişki rastlantıya bırakılmamalıdır. Biçimler arasındaki ilişki düzen kurarken biçimler arasındaki çelişki düzeni bozar. Biçimlerin özleri ve geometrileri itibariyle farklılıkları olabilir. Bu farklılıklar belirli kurallarla düzenlenirse kompozisyonda belirginlik artar. Biçimler, devamlı bir bütün olarak kendileri için uygun olan zemin-arka plan üzerinde düzenlenmelidir.

2.1.3. Harf, Figür vb. Tanıdık Biçimlerde Düzenleme

- **Figür:** Fotoğraf üzerinde figür, yaratılmak istenen etkiye ve amaca uygun olarak konumlandırılır. Şema içinde yer alan figür etkiyi daha da güçlendirir. Figür, eklem yerlerinden kesilmemelidir. Yüzey içinde figürün baktığı yönün boş bırakılması genel kabuldür. Ancak her zaman olduğu gibi bütün kurallar ihlal edilerek iyi fotoğraflar çekilebilir.

Fotoğraf 2.17: Figürün konumlandırılması

2.1.4. Diğer Biçimsel Öğeler

Fotoğrafta biçimi oluşturan diğer öğeler birçok kaynakta farklı değerlendiriliyor. Burada birçok kaynakta ortak olarak yer alan biçimsel öğeler ve fotoğraf üzerindeki etkileri değerlendirilecektir.

- **Işık-gölge:** Işık fotoğrafın en temel ögesidir. Her fotoğrafın ışığı, her ışığın da etkisi farklıdır. Fotoğrafta görüntüyü ışık biçimlendirir. Işık dokuyu, mekânı, rengi, biçimi vurgular. Doğal ışık, yapay ışık, doğrudan ışık, dolaylı ışık gibi ışığın her yönünün fotoğraf üzerindeki etkisi de farklı olur.

Fotoğraf 2.18: Işık gölge ögesi

- **Doku:** Doğadaki her yapının bir dokusu vardır. Bu dokular gözle veya dokunarak algılanır. Fotoğrafta doku, ışık-gölge ile algılanır, vurgulanır. Siyah beyaz fotoğrafta farklı tonlarla, renkli fotoğrafta ise renklerle somutlanır. Örneğin; ağaç gövdesinden alınan bir detay, stadyumda maç izleyen insan topluluğu, geminin geride bıraktığı denizdeki hareketlilik vb.

Fotoğraf 2.19: Doku ögesi

- **Perspektif:** Nesnelere size yakın ise onları gerçek renklerinde ve ölçülerinde algılayabilirsiniz. Nesnelere sizden uzaklaştıkça küçülüyor, renkleri de soluyormuş gibi görünür. Nesnelere size çok yakın ise olduklarından daha büyük ve renkleri de canlı görünür. Örneğin, bir gökdelene bir adım mesafede ve tam karşısında iseniz görüntüsü farklıdır, aynı gökdelene olan mesafeniz uzaklaştıkça gördükleriniz ve ölçüleri de değişir. Fotoğrafta bazen sadece renk veya ölçü perspektifini kullanarak iyi bir fotoğraf çekmek mümkündür.

Fotoğraf 2.20: Klasik perspektif görüntüsü

Fotoğraf 2.21: Deforme edilmiş araba formu

İlk fotoğrafta yer alan öğeler giderek sıklaşan etkisi ile klasik perspektif görüntüsü veriyor.

İkinci fotoğrafta ise kullanılan geniş açılı objektif ile araba formu deforme ediliyor.

- **Ritim:** Eşit aralıklarla en az iki öğenin varlığı ritim oluşturur. Bazen süregiden ritim bazen de ritmin bozulması fotoğrafın gücünü artırır. Fotoğrafta kullanılan ritim örnekleri; yol kenarında sıralanmış ağaçlar, sokak lambaları, elektrik dalına sıralanmış kuşlar vb.

Fotoğraf 2.22: Ritim

Aralıksız konumlanan figürler (balıklar) ritim ile karışık doku etkisi de veriyor.

2.2. İçerik-İşsel Öğelerle Kompozisyon

2.2.1. Fotoğrafta İçerik Kavramı

Fotoğrafta içerik, fotoğrafı oluşturan iç ve dış öğelerin tamamıdır. Fotoğrafın içeriği görüntüde var olan biçimsel öğelerle anlam kazanır. İçeriğin doğru anlaşılabilmesi için fotoğrafı ve kullanılan biçimsel öğelerin doğru kavranması gerekir. Fotoğrafın estetik bulunması biçim ile sağlanır. Fotoğrafta yer alan her biçim ögesi diğerleriyle ve bütünde fotoğrafın sunduğu bütün ile içindedir. Fotoğrafın ilgi uyandırmasına da bu ilişkiler yol açar. Birbirleriyle bütünlük içinde yer alan biçim öğeleri anlamı güçlendirirken içerik ile ters düşmemelidir.

2.2.2. İşsel Öğeler

İşsel öğeler ifade, anlam ve işlevdir.

- **İfade**, düşünce ve duygunun dışavurumudur. Fotoğrafta ifade görüntü ile anlatmaktır, tanıklık etmektir. İfade fotoğraf ile nesnel hâle gelir.

Fotoğraf 2.23: Fotoğrafta ifade

Fotoğraf 2.24: Duruma tanıklık eden bir fotoğraf

- **Anlam**, fotoğrafçının ve izleyenin yükledikleridir. Fotoğraf ile uyandırılan izlenimdir. Görüntünün anlattığı düşüncedir.

Fotoğraf 2.25: Fotoğrafçının ve fotoğrafa bakanın farklı anlamlar yükleyebileceği fotoğraflar

- **İşlev** ise fotoğrafın gördüğü hizmet, ne işe yaradığıdır.

Fotoğraf 2.27: İşlevi tanıtım olabilecek fotoğraflar

2.2.3. Konunun Düzenlenmesi

Fotoğrafta öncelikle seçilen konu önemlidir. Konuya uygun olarak seçilen plastik öğelerin düzeni, konuyu doğru ifade etmelidir. Fotoğrafçı, konuya uygun olarak seçtiği biçim öğelerini amacına uygun olarak kullanmalıdır.

Konuya uygun olan şemalar, ışık-gölge, renk vb. fotoğrafçının yardımcısıdır. Fotoğrafçı, tüm görsel öğeleri entelektüel birikimini de katarak kullanır. Aynı konuyu her fotoğrafçının farklı çalışması da bundandır. Görüntü elemanlarının konuya uygun düzenlenmesi fotoğraf çekenin kişisel farklılığıdır. Konuya ve konunun içeriğine göre seçilen renk, leke, doku, ton, ışık-gölge fotoğrafı çekenin dünya görüşünü, kimliğini, yaşama bakışını gösterdiği kadar görüntünün anlamını da belirler.

Düzen, kompozisyonudur. Her fotoğrafçı kendi kompozisyonunu kurar. Görüntü üzerinde kendi dünyasını yansıtır. Her fotoğrafçı farklı kompozisyon anlayışı ile merkezi, diyagonal, dağınık vb. kompozisyonlar ile düzenleme yapar. Konuya uygun ve ilgi çekici düzenleme fotoğrafın gücünü artırırken anlatılmak isteneni de doğru ifade eder.

2.2.4. Mesajın Düzenlemede Önemi

Mesaj; bildiri sunmak, iletişim kurmaktır. Mesajı verenin isteğine göre dolaylı ya da dolaysız anlatılır. Kolayca anlaşılabilir mesaj ile izleyicinin ilgisi çekilemeyebilir. Mesajı anlamak çok güçleşirse bu defa da izleyici sıkılıp yorulabilir. Bütün bunlara neden olmamak için iletilmek istenen mesaj, ilgi çekici ve en az öğeyi kullanarak sade bir görsel düzen içinde sunulmalıdır.

Düzenlemeyi yaparken yanlış anlaşılmaya neden olmayacak öğeler kullanılmalıdır. İyi düşünülmüş, doğru kurulmuş düzenlemeler mesajın gücünü artırır. Mesaj düzenlenirken görüntü öğeleri bazen zıtlıklar bazen de uyum içinde kullanılır. Düzenlemedeki her öğe,

diğer öge ile doğru ilişkilendirilmelidir. Doğru ifade edilmemiş mesaj, iletişimi de imkânsız hâle getirebilir. Bu durumda mesajın yanlış anlaşılmasından mesajı alan kadar veren de sorumludur. Görüntünün gücünü artırması açısından mesajın düzeni önemlidir.

2.2.5. Görüntünün Gücü

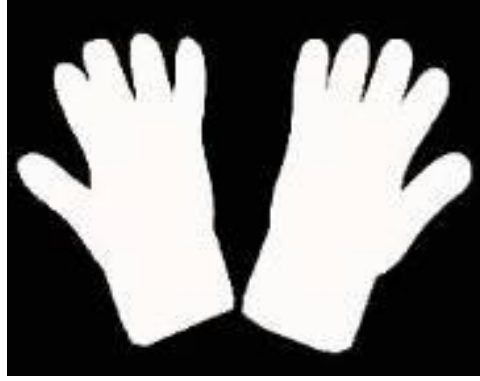
Görüntü elemanlarının konuya uygun seçilmesi öğelerin form (şekil) ve biçim, ışık – gölge, renk, doku, yön, ölçü, espas (aralık) yüzey üzerinde doğru kullanılmasıyla başlar. Görüntüye yüklenen anlam, görüntünün biçimsel öğeleriyle örtüşmelidir. Ayrıca fotoğrafçı, fotoğrafın anlatım olanaklarına ve yeterli teknik donanıma sahip olmalıdır. İnsan en çok, gördüğüne inanır. Fotoğrafın gerçekliği olduğu gibi kaydettiği bilgisi görüntünün gücünü hakkındaki bilgiyi de beraberinde getirdi. Fotoğraf, Muybridge'in "Koşan Atlar" fotoğrafı ile çıplak gözle görülemeyen gerçeğin bilinmeyen yanını ortaya koydu. Fotoğraf tarihinin sayısız örnekleri savaş, doğal afetler, yoksulluk, açlık yaşayan insanlık dramlarını sergiledi. İnsanlar, farklı coğrafyalarda yaşanan insanlık dramlarına tanıklık eden fotoğraflar ile dünya gerçeğini gördü tanıdı. Görerek haberdar olduğu bu fotoğraflarla bazen yaşananları onayladı ve yaşayanların yanında oldu bazen de yaşayanları onaylamadı ve yaşayanların karşısında oldu. Görüntünün gücü fotoğrafın gerçekliği olduğu gibi kaydeden belgesel niteliğidir.

2.2.6. Görüntülerle Farklı Anlam Yaratma

Işık-gölge, leke değerleri, dokuların kullanılış biçimi ve şiddeti görüntüde değişik etkiler ve anlamlar yaratabilir. Fotoğrafın gerçekliği birebir saptayan, yaşamda var olan her şeyi aynen aktarabilme gücünden sıkılan, nesnel gerçekliği sanatsal gerçekliğe dönüştürmek isteyen fotoğrafçılar yeni arayışların peşine düştüler. Işığın farklı kullanımlarını farklı malzemelerle çalışmanın etkisini ve sonuçlarını görmek, denemek istediler. Görüntülerle farklı anlamlar yaratabilmek için farklı yöntemler kullandılar.

Türk fotoğrafında bu konudaki denemeleriyle tanınan ilk ve en önemli iki isim Şahin Kaygun ve Ahmet Öner Gezgin'dir.

- **Fotogram:** Işığa duyarlı yüzey üzerine yerleştirilen çeşitli nesne ve nesnelere pozlandırılır. Gelişim süreci tamamlandığında yüzeyin üzerine yerleştirilen nesnelere görüntüleri beyaz lekeler hâlinde görülür. Film kullanılmaz. Yaratılmak istenen amaca göre renklendirilebilir.

Fotoğraf 2.29: Fotogram çalışması

- **Filtreler:** Fotoğrafın çekim aşamasında ya da karanlık oda çalışmalarında çeşitli filtre etkileriyle farklı etkiler yaratabilir.

Fotoğraf 2.30: Değişik filtreler kullanılarak çekilmiş fotoğraflar

- **Zoom patlaması:** Pan çekim, hareket etkisi verilen yöntemler fotoğrafı çekerken objektif ileri geri hareket ettirilerek gerçekleştirilebilir.

Fotoğraf 2.33: Zoom patlaması

- **Sandviç baskı:** Genelde açık tonları olan negatifler üst üste konularak yapılan baskı çeşididir. Baskı yapılırken el ya da bir kâğıt parçası kullanılarak fazla pozlanması ve istenilmeyen yerlerde ışığın gelmesi engellenir.

Fotoğraf 2.34: Sandviç baskı

- **Solarizasyon:** Klasik fotoğrafta kartın geliştirme banyosu sırasında kısa süre için gün ışığına gösterilmesi ile oluşan etki, aşağıdaki fotoğrafta photoshop ile oluşturulmuştur.

Fotoğraf 2.35: Solarize olmamış fotoğraf

Fotoğraf 2.36: Solarize olmuş fotoğraf

- **Üst üste çekim:** Farklı etkiler yaratabilmek için yapılan denemelerden biridir. Analog makinelerle film geri sarılarak uygun ışık değerlerinde aynı kare ile ikinci fotoğraf çekilerek elde edilir.

Fotoğraf 2.37: Üst üste çekim tekniğiyle çekilmiş bir fotoğraf

Görüntülerle farklı anlamlar yaratabilmek için klasik karanlık oda çalışmaları sırasında farklı araç gereçler kullanılırdı. Örneğin, fotoğraf kâğıdı üzerine yerleştirilen cam üzerine vazelin sürülür, tül perde parçası konulur, buhar etkisi için sıcak su kullanılırdı. Oysa şimdi photoshop gibi yazılım programları ile karanlık oda bilgisayarınızdır. Görüntü üzerinde yukarıda anlatılanların aynısını hatta daha fazlasını üstelik çok daha kısa sürede deneyerek uygulayabilirsiniz.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulama faaliyetini gerçekleştiriniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Görüntü çerçevesine karar veriniz.	➤ Farklı konularda çekilmiş fotoğrafları inceleyiniz.
➤ Vizörden/ekrandan uygun görüntüyü seçiniz.	➤ Ünlü fotoğrafçıların konu ve mesaja uygun biçim öğelerini nasıl kullandıklarını inceleyiniz.
➤ Seçilen görüntünün fotoğrafını çekiniz.	➤ Görüntü öğelerini ilgi çekici bir düzen içinde nasıl yerleştireceğinizi araştırınız.
	➤ Yatay ve dikey kadrajların ne zaman tercih edildiğine dikkat ediniz.
	➤ Elde ettiğiniz sonuçları arkadaşlarınızın çalışmaları ile birlikte değerlendiriniz.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde yaptığınız çalışmalar doğrultusunda biçim ve içeriğe uygun görüntü seçmek için bir konu belirleyiniz. Fotoğraf çekimi aşamasına kadar kadraj ile ilgili planlarınızı yapınız. Bu planlamayı aşağıdaki ölçütlere göre kontrol ederek kendinizi değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanmadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Görüntü çerçevesine karar verdiniz mi?		
2. Vizörden/ekrandan uygun görüntüyü seçtiniz mi?		
3. Seçilen görüntünün fotoğrafını çektiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Fotoğrafta görüntü düzenlemede kullanılan biçimsel öğelerden biri “çizgi”dir.
2. () Doğada çizgi nesnelerin kenarlarındadır.
3. () Eğri çizgiler, yer düzlemine yaklaştıkça dinamik etki yaratır.
4. () Büyük ve küçük dengesinde biçimler renk, kütle ve açık-koyu değerleriyle sağlar.
5. () Merkeze yakın konumdaki açık leke, merkezden uzak daha küçük koyu bir leke ile dengelenir.
6. () Yüzey üzerinde iki tarafta farklı büyüklükte form kullanılarak simetrik denge sağlar.
7. () Fotoğrafta içerik, fotoğrafı oluşturan iç ve dış öğelerin tamamıdır.
8. () “İşlev” fotoğrafın gördüğü hizmettir.
9. () Genelde açık tonları olan negatifler üst üste konularak yapılan baskı çeşidine “polarizasyon” denir.
10. () Fotoğrafın gücü, gerçekliği olduğu gibi yansıtmasıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Fotoğraf baskısında, fotoğraf üzerinde ve fotoğraf sunumunda hatasız olarak kadraj düzeltebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Fotoğraf sanatçılarının çektikleri fotoğrafların yeni bir kadraja ihtiyacı olup olmadığını inceleyiniz.
- Kendi çektiğiniz fotoğrafların üzerinde baskı sırasında kadraj düzeltmeyi deneyiniz. Fotoğraflarınızın çekim aşamasındaki kadrajını değiştirdiğinizde (yatay-dikey/dikey-yatay) görüntünün etkisinin değişikliğe uğrayıp uğramayacağını deneyerek görünüz.
- Fotoğraflarınız üzerinde paspartu seçeneklerini (ince- kalın, açık- koyu, klasik-modern) deneyerek sonuçlarını ders ortamında arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. FOTOĞRAFTA KADRAJ

3.1. Fotoğraf Baskısında Kadraj Yöntemleri

Kadraj, fotoğrafı çekerken farkına varamadığınız görüntü problemlerini seçmek, ayıklamak ve görüntüden çıkartmak için yapılır. Öncelikle konuyu ortaya koyan ana öge ve ikincil öğelerin konumunu belirlemek, daha sonra da arka planın gereksiz detaylardan arındırılması gerekir. Konuya ve anlatıma katkısı olacaksa yatay kadraj dikey, dikey kadraj yatay yapılabilir. Konuya uygun kadrajın belirlenmesi fotoğraf çekimi sırasında anı kaydedebilmek kaygısıyla yapılamamış, fotoğrafı gereksiz detaylardan arındırmak gözden kaçmış olabilir.

Fotoğraf baskısında kadrajı yeniden yapabilmek için fotoğrafın çözünürlüğü dikkate alınmalıdır. Ancak yüksek çözünürlükteki fotoğraflardan detay alınarak yeni bir kadraj yapılabilir. Aksi takdirde çözünürlüğü düşük bir fotoğraftan detay alınırsa görüntü kalitesi düşecektir. Fotoğrafta yer alan çizgiler, lekeler, dokular, hareket, figür vb. konumları çekim

sırasında doğru yerleştirilemezse daha sonra yeni bir kadraj ile görüntü öğeleri olmaları gereken konumlara yerleştirilir. Konuda vurgulanmak istenen anlam ve görüntüdeki biçimlerin konumlarına göre yatay ya da dikey kadraj yapılır.

Fotoğraf 3.1: Kadraj örneği

Fotoğraf 3.2: Kadraj örneği

Fotoğraf 3.3: Kadraj örneği

Birinci fotoğrafta sağ arka planda dik çizgi olarak yer alan ve amaca hiçbir katkısı olmayan ağaç dalı, çekim sırasında fark edilmemiştir. İstenilmeyen bu öge, fotoğraf baskısında yatay ve dikey kadraj kullanılarak görüntü dışına çıkartılıyor. Kullanılan yeni yatay ve dikey kadrajlarda istenilmeyen öge dışarıda bırakılarak arka plan temizleniyor. Birincil öge (böcek) öne çıkartılarak kadrajlar amaçlarına ulaşıyor. Günümüz dijital fotoğrafın karanlık odası olan bilgisayar ortamında fotoğrafın baskı aşamasında kadraj yapabilmek için yukarıdaki fotoğrafı örnek alalım. Birinci fotoğrafta, sağ arka planda dik çizgi olarak yer alan ve amaca hiçbir katkısı olmayan ağaç dalı, çekim sırasında fark edilmemiş. İstenilmeyen bu ögenin (ağaç dalı) fotoğraf baskısında yatay ve dikey kadraj kullanılarak görüntü dışına nasıl çıkartıldığını görelim.

Photoshop programını kullanarak:

- 1- “File-Open” komutu ile birinci fotoğrafı açınız.
- 2- “Rectangular Marquee Tool” ile arka plandaki ağaç dalını dışarıda bırakacak yeni kadrajı seçiniz.
- 3- “Movie Tool ile Edit-Copy (Control C)” komutuyla kopyalayınız.
- 4- “File-New” komutuyla karşınıza çıkan pencerede “Width (değeri daha fazla olursa yatay kadraj) ve Height (Değeri fazla olursa dikey kadraj ölçüsü elde edersiniz.)” değerlerinin karşısına yeni kadrajınızın ölçülerini (cm olarak) yazınız ve kaydediniz.

Açtığınız yeni kadraj alanına “Control V” komutuyla görüntünüzü yapıştırdınız. “Width” değerini büyük verince ikinci, “Height” değerini büyük verince üçüncü fotoğrafı elde edebilirsiniz.

Fotoğraf 3.4: Yatay kadraj

Fotoğraf 3.5: Dikey kadraj

Yatay kadrajda çekilen fotoğraf, arka planın desteği ile etkisini güçlendirirken arka plandan kısmen kopartılmış detay seçimi ile figür, dikey kadrajda hem görüntü kalitesini hem de anlatım gücünü kaybediyor. Aynı işlem sırasıyla yukarıdaki kadrajları elde edebilirsiniz. Yatay kadrajda çekilen birinci fotoğraftan dikey kadrajda görüntü elde edebilmek için:

Photoshop programını kullanarak:

- 1- “File-Open” komutu ile birinci fotoğrafı açınız.

- 2- “Rectangular Marquee Tool” ile arka plandaki öğrenci grubunu dışarıda bırakarak seçim yapınız.
- 3- “Movie Tool” ile görüntü üzerinden istediğiniz alanı seçiniz, “Edit-Copy (Control C)” ile kopyalayınız.
- 4- “File-New” komutuyla karşınıza çıkan pencerede “Width ve Height” değerlerinin karşısına yeni dikey kadraj için uygun olan sayısal değerleri cm olarak yazınız.
- 5- Açtığımız yeni kadraj alanına “Control V” komutuyla görüntünüzü yapıştırınız.
- 6- Elde ettiğiniz görüntüyü kaydediniz.

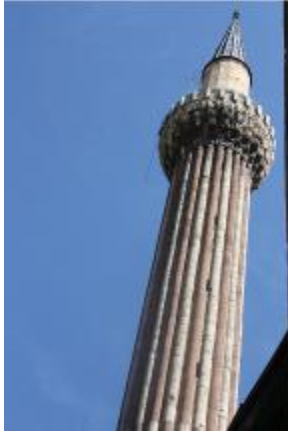
Ancak iki örnek fotoğrafta gördüğümüz gibi öncelikle yapılacak kadrajın fotoğrafa uygunluğuna dikkat edilmelidir. Her fotoğraf yeni bir kadraja ihtiyaç duymayabilir.

Bir önceki örnek fotoğraftan farklı olarak bu fotoğrafta arka plan, rahat kadraj yapamayacağınız kadar kalabalık olduğu için kadraj yaparken arka planda yer alan figürler, görüntüye zarar vermeyecek biçimde kesilmelidir.

Gördüğümüz gibi yeni kadraj uygulaması ikinci örnekte başarılı değildir. Çünkü ikinci örnekte fotoğrafçı, arka planı birincil öge olan ağaç ardından bize bakan figürü desteklemek için kadrajına almıştır. Arka plan, figürün içinde bulunduğu mekân hakkında bilgi verirken birincil ögenin (ağaç ardından bize bakan figür) etkisini de artırmak için kullanılmıştır.

3.2. Fotoğraf Üzerinde Kadrajda Düzeltme Yöntemleri

Çekilmiş olan fotoğrafın yeniden kadrajını yaparken fotoğrafın çözünürlüğü dikkate alınmalıdır. Ancak yüksek çözünürlükteki fotoğraflardan detay alınarak kadraj yapılabilir. Aksi takdirde çözünürlüğü düşük bir fotoğraftan alınan detay büyütüldüğünde görüntü kalitesi düşecektir. Her fotoğrafın konusuna ve bu konu ile anlatılmak istenen amaca göre farklı kadraj yapılır. Bu nedenle geneli kapsayacak bir formül verilemez. Ancak kabaca; eğri ufuk çizgisi, bütünü gereksiz detaylardan arındırmak, dik konumda bulunması gereken eğik formu düzeltmek ya da arka planı temizlemek için fotoğraf üzerinde kadraj yapılabileceği söylenebilir.

Fotoğraf 3.6: Minare görüntüsü

Fotoğraf 3.7: Düzeltilmiş görüntü

Fotoğraf 3.8: Düzeltilmiş görüntü

Fotoğraftaki minare, photoshop programı ile birinci karede görüntüdeki gereksiz koyu lekelerden kurtarılıyor. Eğik duran minare, yüzey üzerinde dikey olarak konumlandırılıyor. Son karede minare olmasi gereken konumda ancak bütün bunları yapabilmek için arka planın sadeliği hoş bir tesadüf. Her zaman bu kadar şanslı olunamaz.

Fotoğraf 3.9: Photoshop öncesi

Fotoğraf 3.10: Photoshop sonrası

Mimari yapıların konturlarındaki dik çizgilerde var olan eğim, photoshop ile düzeltilerek yerçekimi yarasına uygun konuma ulaştırılıyor.

Fotoğraf 3.11: Normal görüntü

Fotoğraf 3.12: Düzeltilmiş görüntü

Gereksiz detayları olabildiğince ayıklanan fotoğrafta çizgilerin perspektif etkisiyle birincil ve ikincil öğeler (çay bardakları ve köpek) yüzey üzerinde yerlerini alarak görüntünün gücünü artırıyor.

Yukarıda verilen bilgileri denemek için çeşitli gazete ve dergilerden istediğiniz sayıda fotoğrafları seçebilir, seçtiğiniz fotoğrafları maket bıçağı ve gönye yardımıyla keserek fotoğrafa uygun yeni kadrajlar deneyebilirsiniz. Elde ettiğiniz yeni kadrajlar ve bu kadrajların fotoğrafın gücüne olan etkisi incelenebilir.

Fotoğraf içinde dik konumda olması gereken çizgileri düzeltebilmek için minare örneğini ele alalım.

Fotoğraf üzerinde kadraj düzeltebilmek için photoshop programını kullanarak:

- 1- “Polygonal Lasso Tool” ile görüntü üzerindeki koyu renkli alanları seçiniz.
- 2- “Eyedropper Tool” ile bu alanlara en yakın yerden renk örneği alınız.
- 3- “Paint Bucket Tool” ile boyayınız (Böylece arka planda çekim sırasında fark edilmeyen ve istenmeyen farklı renkteki alanların olumsuz etkisi ortadan kaldırıldı.).
- 4- Sıra geldi eğik duran minareyi düzeltmeye; “Rectangular Marquee Tool” ile minareyi seçiniz.
- 5- “Movie Tool” ile istediğiniz alanın seçimini yapınız, “Edit-Copy (Control C)” ile kopyalayınız.

- 6- “File-New” komutuyla karşınıza çıkan pencerede “Width (genişlik) ve Height (yükseklik)” değerlerinin karşısına yeni dikey kadraj için uygun olan sayısal değerleri cm olarak yazınız.
- 7- Açtığımız yeni kadraj alanına “Control V” komutuyla görüntünüzü yapıştırınız.
- 8- “Control T” ile seçiniz. “Free Transform” ile çevirerek minareyi dikey konuma getiriniz. “Background Layer”ını zemin rengine boyayınız.
- 9- Elde ettiğiniz görüntüyü kaydediniz.

3.3. Fotoğraf Sunumunda Kadraj

Kadrajın kelime anlamının “çerçevelemek” olduğunu ilk modülde öğrendiniz.

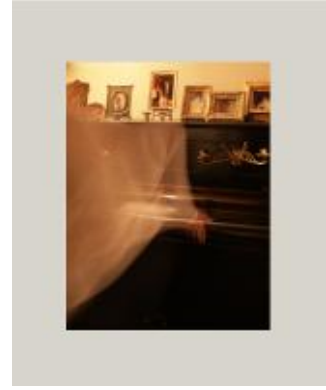
İlk çerçeve olan (Bu istek fotoğrafın tarzına göre değişir.) paspartu ve fotoğrafın gücüne olan katkısına göz atalım: Paspartu, özgün baskı resim tekniğinde resmin kirlenen kenar boşluklarını kapatmak ihtiyacından doğmuştur. Bu ihtiyaç üzerine yapılan paspartu, daha sonraları fotoğrafın etkisini artırmak için kullanılır olmuştur.

Fotoğraf 3.13: Renk-paspartu ilişkisi

Fotoğraf 3.14: Rengin paspartuya etkisi

Fotoğraf 3.15: Rengin paspartuya etkisi

Paspartu, fotoğrafın etkisini güçlendirmek ve fotoğrafı bulunduğu zeminden ayırmak için kullanılır. Yukarıdaki örnekler renk seçiminin fotoğrafa olan katkısını ve paspartunun önemini gözler önüne seriyor.

Paspartunun renk ve kalınlıkları, içinde yer alacak fotoğrafa göre değişir. Ancak günümüzde zaman zaman fotoğrafın içeriği ve çekilme nedenine göre paspartu kullanılmayabiliyor.

Klasik olarak koyu bir fotoğraf için açık, açık bir fotoğraf için ise koyu renkli paspartu kullanılmaktadır. Bu ifadeden anlaşılacağı gibi paspartu fotoğrafa vurgu yapmak için fotoğrafı sergilendiği zeminden ayırmak için kullanılır.

Fotoğraf 3.16: Dar paspartu

Fotoğraf 3.17: Kalın paspartu

Fotoğraf 3.18: Normal paspartu

Sırasıyla dar, kalın ve olması gereken kalınlıktaki paspartu örnekleri içerisinde en doğru seçimin yaratılmak istenen etkiye göre son ikisinin olduğu görülüyor. Birinci fotoğrafta paspartunun dar oluşu nedeniyle fotoğrafın etrafında dolanırken istediği etkiyi yaratamadığı görülüyor.

Paspartunun genişliği; fotoğrafın etrafında yeterli mesafe bırakmak, ilgiyi fotoğrafa çekmek, fotoğrafı içinde bulunduğu mekândan ayırmak için kullanılır. Dar bir şerit gibi kullanılan paspartu gözü rahatsız eder. Ancak çerçevenin genişliği, paspartunun genişliğinden fazla olmamalıdır. Çünkü bu defa fotoğraf değil, dört bir yanında kalın çizgiler gibi dolaşan paspartu ve çerçeve ilgi çekecektir.

Çerçevenin seçiminde fotoğrafın konusu ve içeriği göz önüne alınmalıdır. Çerçeve yapılırken fotoğrafın içinde bulunacağı mekân, mekânın detayları (halı, döşemelikler, perde rengi) göz önüne alınmaz. Bu anlayış, ait olmadığı çerçeve içindeki fotoğrafın da etkisini zayıflatır.

Çerçevenin varlığı, resmi içinde bulunduğu mekândan ayırmak ve öne çıkartmak ise çerçeve fotoğrafın önüne geçmemelidir.

Fotoğraf 3.19: Klasik çerçeve

Fotoğraf 3.20: Siyah ve ince çerçeve

Klasik çerçeve, fotoğrafın konusuna ve tarzına uygun değil, ayrıca gösterişli yapısıyla fotoğrafın etkisini zayıflatarak öne çıkıyor. Siyah ve ince çerçevenin aynı fotoğrafın etkisini artırdığı gibi daha kolay algılandığı görülüyor. Fotoğraf nerede sergilenirse sergilenin (iç ya da dış mekânlarda) daima ortalama insanın göz hizasına göre konumlandırılmalıdır. En iyi ve doğru izleme alışkanlığı göz hizasıdır. İzleyen yorulmamalı, sıkılmamalıdır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulama faaliyetini gerçekleştiriniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Baskı aşamasında fotoğrafa kadraj yapınız.	➤ Fotoğrafın yapısına uygun olan kadraj örneklerini inceleyiniz
➤ Basılmış fotoğrafın çerçevesini inceleyiniz.	➤ Çözünürlüğü yüksek fotoğraflar kullanınız.
➤ Basılmış fotoğraf üzerinde kadraj yapınız.	➤ Görüntü üzerinde istediğiniz değişiklikleri yapabilmek için gerekli olan yazılım programlarının kullanımını öğreniniz.
➤ Fotoğraf çerçevesinde gerekli düzeltmeleri yapınız.	➤ Fotoğraf sergisi izleyerek ve yazılı görsel basını takip ederek paspartu ve çerçeve konusunda araştırma yapınız.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Baskı aşamasında fotoğrafa kadraj yaptınız mı?		
2. Basılmış fotoğrafın çerçevesini incelediniz mi?		
3. Basılmış fotoğraf üzerinde kadraj yaptınız mı?		
4. Fotoğraf çerçevesinde gerekli düzeltmeleri yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

1. Görüntüde yer alması istenilmeyen alanları seçmek, ayıklamak ve görüntüden çıkartmak için yapılır.
2. konusunda vurgulanmak istenen anlam ve görüntüdeki biçimlerin konumlarına göre yatay veya dikey kadraj yapılır.
3. Yüksek çözünürlükteki fotoğraflardan alınarak kadraj yapılabilir.
4., özgün baskı resim tekniğinde resmin kirlenen kenar boşluklarını kapatmak ihtiyacından doğmuştur.
5. seçiminde fotoğrafın konusu ve içeriği göz önüne alınmalıdır.
6. Fotoğraf sergilenirken daima ortalama insanın hizasına göre konumlandırılmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Görüntüde yer alması istenilmeyen alanları seçmek, ayıklamak ve görüntüden çıkartmak için kadraj yapılır.
2. () Fotoğrafın konusunda vurgulanmak istenen anlam ve görüntüdeki biçimlerin konumlarına göre yatay veya dikey kadraj yapılır.
3. () Çözünürlüğü düşük fotoğraftan alınan detayın görüntü kalitesi yüksek olur.
4. () Yüksek çözünürlükteki fotoğraflardan detay alınarak kadraj yapılabilir.
5. () Koyu bir fotoğraf için koyu, açık bir fotoğraf için ise açık renkli paspartu kullanılmaktadır.
6. () Paspartu, özgün baskı resim tekniğinde resmin kirlenen kenar boşluklarını kapatmak ihtiyacından doğmuştur.
7. () Çerçevenin seçiminde fotoğrafın konusu ve içeriği göz önüne alınmalıdır.
8. () Kadraj, dikey konumda olması gereken nesnelere eğim vermek için yapılır.
9. () Fotoğraf sergilenirken daima ortalama insanın göz hizasına göre konumlandırılmalıdır.
10. () Çerçevenin genişliği paspartunun genişliğinden fazla olmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	Doğru
2	Doğru
3	Yanlış
4	Doğru
5	Doğru
6	Yanlış
7	Yanlış
8	Yanlış
9	Yanlış

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Doğru
2	Yanlış
3	Yanlış
4	Doğru
5	Doğru
6	Yanlış
7	Doğru
8	Doğru
9	Yanlış
10	Doğru

ÖĞRENME FAALİYETİ-3'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	kadraj
2	fotoğrafın
3	detay
4	paspartu
5	çerçevenin
6	göz

MODÜL DEĞERLENDİRME'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Doğru
2	Doğru
3	Yanlış
4	Doğru
5	Yanlış
6	Doğru
7	Doğru
8	Yanlış
9	Doğru
10	Yanlış

KAYNAKÇA

- AKDENİZ, Tanju, **Temel Eğitim Kursu Ders Notları**, Afsad Yayınları, Ankara.
- ATALYER, Faruk, **Temel Sanat Öğeleri**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- BARTHES, Roland, **Camera LUCIDA**, Altıkkırkbeş Yayın, İstanbul, 2000.
- CRARY, Jonathan, **Gözlemcinin Teknikleri**, Metis, İstanbul.
- DEMİREL, İbrahim, **Fotoğraf**, Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokul Matbaası, Ankara.
- DUYGUN, M. Ufuk, **Temel Fotoğraf Semineri Ders Notları**, İFSAK
- ERGÜVEN, Mehmet, **Görmece**, Metis, İstanbul,
- GÜNGÖR, Hulisi, **Temel Tasar**, Afa Matbaacılık, İstanbul.
- KALFAGİL, Sabit, **Fotoğrafın Yapısal Öğeleri ve Fotoğraf Sanatında Kompozisyon**, Fotoğrafevi, İstanbul, 2007.
- PRICE, Mary, **Çerçevdeki Gizem**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.